

λυομένης τῆς μεσαιωνικῆς ἀχλύος, συντελεσάντων εἰς τοῦτο ὅπως δῆποτε καὶ τῶν Ἑλληνοδιδάκτων Ἀράβων¹, ἐπῆλθεν ἡ τρίτη ἐποχὴ, δι' ἡμᾶς μὲν ἀλγεινὴ, λίαν δὲ ὠφέλιμος τῇ Δύσει καταστάσα.

Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ (Ἀπουλίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ) διὰ τὸ πάσαι πληθὸς τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιωῶν διετήρησαν ἐπὶ πολὺ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μέχρι τῆς IB' Ἑκατ. ὅτε τελείως ἔπαυσε' περὶ τὰ τέλη τῆς Η' Ἑκατ. Ἕλληνες ὕμνογράφοι ἀναφέρονται Μάρκος ὁ Ἰδρουῶντος Ἐπίσκοπος, περὶ τὰ τέλη τῆς I' Ἑκατ. Νεῖλος ὁ Μοναχός, καὶ κατὰ τὴν IB' Ἑκατ. Νεῖλος ὁ Δοξαπατρί, καὶ ἕτεροι². Ἐντεῦθεν δύο Ἕλληνες, Βαρλαάμ ὁ Καλαβρὸς καὶ Λεόντιος (Λέων) ὁ Πιλάτος, Καλαβρὸς καὶ οὗτος, δύο περιφήμους Ἰταλοὺς τὰ Ἑλληνικὰ διδάξαντες, τὸν Πετράρχην καὶ τὸν Βοκκάκιον, ἀνεζωπύρῃσαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, πολλοὺς δὲ εἰς μάθησιν τούτων ἐκίνησαν³. Ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ἀπειλουμένου τοῦ Βυζαντίου,

τι, ἐν Μεσσηνίᾳ, Πατήρῃ, Βενετίᾳ, ὅθεν τὰ σπουδαιότερα τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων ἐξέρχονται εἰς τύπον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐπέκτασιν τῆς ἀνθρωπίνου ἐνεργείας. Τὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ πίπτουσιν αὐτῆς εἰς εὐγονον γῆν, καρποφοροῦσι δευτέραν φοράν μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πολυβίου καὶ τοῦ Πλουτάρχου, ἡ ἑλληνικὴ φιλομάθεια ἀποδημοῦσα καθωραΐζει τὴν Ῥώμην, προκαλεῖ τῆς διανοίας τὴν ἀναπτέρωσιν. Ἐπεταὶ δὲ ἡ τρίτη καὶ λαμπροτέρα μετανάστασις ἐπὶ Ὀθωμανῶν, ἡ συμβᾶσα μεταξὺ Γουτεμβέργου, Κολόμβου, Λουθήρου, Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Μεδίκων καὶ Γαλιλαίου. Οὕτως οἱ τρεῖς μέγιστοι διωγμοὶ τοῦ πολυπαθοῦς Γένους ἡμῶν χαράττουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ τρεῖς βαθμιαίας περιόδους ἀναγεννήσεως.» Σ. Ζαμπελίου Βυζαντινὰ Μελέται σελ. 343—345.

(1) Κ. Ἀσωπίου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. ρμγ'. Brockhâus, Conversations-Lexicon (11 ἐκδ.) Τόμ. Α', σελ. 935 « . . . So schnelle Fortschritte machte die kaum 1¹], Jahrh. vorher auf den Koran, auf Poesie und Beredsamkeit eingeschränkte Nation, seitdem sie mit der Wissenschaft der Griechen sich befreundet hatte. »

(2) Κ. Ἀσωπίου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. ρισ'. ρμζ'. Φιλίστορ. Β', 54. Σ. Ζαμπελίου Ἰταλοελληνικά, ἐν Ἀθήναις 1864 σελ. 242—250.

(3) Κ. Ἀσωπίου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. ρνά. Φιλίστορ. αὐτόθι σελ. 64—. F. Schöll Συνοπτικὴ ἱστορ. τῆς Ἑλλ. Φιλολογίας μεταφρ. ὑπὸ Σκούφου Τόμ. Β', 296—297. καὶ ἐφεξῆς.

